

Ouderbetrokkenheid versterken bij statushouders in Leidschendam-Voorburg
verslag van de schoolmaatjes pilot bij 2 basisscholen in Leidschendam
mei 2017- juni 2018

Samenvatting

In Leidschendam-Voorburg is in tien nieuwkomergezinnen (statushouders) een jaar lang wekelijks een vrijwilliger aan huis gekomen, die als 'schoolmaatje ouderbetrokkenheid' een brug heeft geslagen tussen school en ouders. Hierbij zijn 19 ouders en 26 basisschoolkinderen betrokken geweest (en daarnaast was er ook aandacht voor een aantal jongere en oudere kinderen). De pilot heeft voor alle betrokkenen een grote meerwaarde gehad.

Voor de vrijwilligers was het schoolmaatjeswerk geen gemakkelijke taak met een duidelijk protocol dat kon worden gevolgd. Desondanks hebben ze er goed handen en voeten aan weten te geven. Ze hebben hierbij de training, nascholing en intervisie van Ouderbetrokkenheid-PLUS gewaardeerd.

Hoewel de schoolmaatjes de resultaten van hun inspanningen soms als bescheiden ervaren, met name op het gebied van de ontwikkeling in zelfredzaamheid van de ouders, rapporteren de scholen en de ouders wel een enorm verschil ten opzichte van een jaar geleden:

1. Het onderling begrip tussen school en ouders is enorm toegenomen;
2. De ouders stellen zich veel gelijkwaardiger op ten opzichte van de leerkracht; ze gaan vaker 'naast' de leerkracht staan en stellen zich minder afwachtend of ondergeschikt op;
3. De kinderen hebben een grote sprong gemaakt in hun schoolontwikkeling;
4. De kinderen zitten lekkerder in hun vel.

Hoewel een deel van deze effecten ook zou hebben plaatsgevonden zonder de hulp van een schoolmaatje, is de indruk dat de schoolmaatjes vooral voor wat betreft de eerste drie effecten een grote impact hebben gehad.

De maatjes spraken geen van allen de taal van de nieuwkomers. Maar door de tijd voor elkaar te nemen, bleek een tolk vaak overbodig, ook in het contact met school.

De schoolmaatjes en gezinnen hebben zonder uitzondering een warme, vriendschappelijke band met elkaar opgebouwd. Het schoolmaatje was voor de gezinnen een belangrijke schakel naar de Nederlandse maatschappij, vaak zelfs de enige Nederlander die bij hen thuis kwam. Er is een vertrouwensband ontstaan en de gezinnen beschouwden de maatjes vaak als familie. Alle vrijwilligers zijn van plan om ook na afloop van het programma nog als vriend(in) betrokken te blijven bij het gezin.

Voor de leerkrachten is de inzet van de schoolmaatjes tot grote steun geweest. Zij konden de nieuwkomers nu gemakkelijker bereiken en begrijpen. Daarnaast hebben ze gezien hoe groot het effect ervan op de kinderen was. Zij zijn dan ook zeer te spreken over deze pilot.

Duidelijk is, dat we niet kunnen verwachten dat alle nieuwkomergezinnen in een jaar tijd in staat zullen zijn om gelijkwaardig met school te communiceren rond de ontwikkeling van hun kind, en hun kind daarbij zelfstandig kunnen ondersteunen. Met name waar de ouders zelf weinig schoolervaring hebben, is er na een jaar nog geen sprake van zelfredzaamheid en zal hulp waarschijnlijk nog lang nodig blijven. Desondanks is er wel veel veranderd, ook in die gezinnen. De ouders begrijpen nu beter wat er van hen verwacht wordt. Voor de start van het project was er in de meeste gevallen thuis nauwelijks aandacht voor school. Doordat de ouders het Nederlandse onderwijssysteem nu beter begrijpen en hun kinderen vragen zijn gaan stellen over school, ervaren de kinderen steun van hun ouders in hun schoolontwikkeling. Verder weten de ouders nu beter wat ze aan informatie missen als ze geen hulp inroepen.

Deze pilot bevestigt het belang van het werken met vrijwillige maatjes als bruggenbouwer tussen nieuwkomerouders en de school van hun kinderen. De ouders worden ermee geholpen in hun integratie in de Nederlandse samenleving en in hun rol in de schoolontwikkeling van hun kinderen.

Inleiding

De uitdagingen waar scholen tegenaan lopen bij het onderwijs aan statushouder-kinderen en het samenwerken met hun ouders, hebben met name te maken met belemmeringen op het gebied van:

- taalbarrière (de taal niet verstaan en begrijpen);
- sociale barrière (buiten de groep vallen);
- cultuurbarrière (andere de gewoontes);
- traumaproblematiek.

Bij twee basisscholen, de Wegwijzerschool in Leidschendam en de Driemaster in Voorburg, is van mei 2017 t/m juni 2018 een pilot uitgevoerd om de samenwerking tussen school en ouders te verbeteren en de ouderbetrokkenheid te versterken, waarbij getracht is oplossingen te vinden voor de gesignaleerde belemmeringen. Hiertoe zijn vrijwilligers een jaar lang als schoolmaatje wekelijks bij tien gezinnen (aanvankelijk elf) na schooltijd aan huis gekomen, om de ouders te steunen in hun rol als gelijkwaardig educatief partner van de school.

De vrijwilligers zijn hiertoe door Ouderbetrokkenheid-PLUS getraind en begeleid. Voorafgaand aan het project zijn de vrijwilligers twee avonden getraind. En gedurende het projectjaar hebben ze twee nascholingsavonden gehad en vier intervisiebijeenkomsten.

De deelnemende gezinnen woonden alle nog niet zo lang in Leidschendam-Voorburg en de kinderen zaten hier nog geen jaar op school. De vader was meestal zo'n drie jaar in Nederland, de moeder en de kinderen meestal een jaar of twee, of korter. In een enkel geval was het gezin al langer in Nederland, maar nog maar kort in Leidschendam-Voorburg. Het niveau van het Nederlands van de ouders verschilde sterk. Sommigen praatten nog nauwelijks Nederlands, anderen waren al een eind gevorderd en deden in het projectjaar hun inburgeringsexamen.

Alle deelnemende gezinnen zijn door de scholen aangemeld en door Ouderbetrokkenheid-PLUS tevoren bezocht om te kijken of ze interesse hadden om aan deze pilot deel te nemen. Na afloop zijn de gezinnen weer bezocht om te horen wat het hun had opgeleverd.

Het Vrijwilligerspunt heeft ook een rol gespeeld in dit project:

- De vrijwilligers zijn ondergebracht bij het Vrijwilligerspunt en Liesbeth van den Ende heeft Ouderbetrokkenheid-PLUS van advies voorzien rond de begeleiding.
- Het Vrijwilligerspunt heeft een vrijwillige tolkenpool opgezet waar zo nu en dan gebruik van is gemaakt door de maatjes.

Projectjaar

Aanvankelijk is het project met elf gezinnen van start gegaan. Halverwege is een van de gezinnen afgehaakt omdat ze van mening waren dat deelname aan het schoolmaatjesproject ze teveel tijd kostte, terwijl ze de vrijwilliger ook niet perse nodig dachten te hebben. De klik ontbrak. De school had wel het effect gezien op de leerling, en betreurde het dat het gezin geen nieuw schoolmaatje wilde, maar deelname was uiteraard op vrijwillige basis. Er bleven toen precies tien gezinnen over, vijf bij de Wegwijzerschool en vijf bij de Driemaster, zoals tevoren ook was afgesproken.

In twee gezinnen is een vrijwilliger (door privé omstandigheden en door verschil in verwachting) afgevallen en is een nieuwe vrijwilliger gevonden die ingezet kon worden. In een derde gezin is de vrijwilliger in de laatste maanden van het projectjaar door privé omstandigheden tijdelijk uitgevallen. Zij is aan de zijlijn betrokken gebleven, en voor het wekelijkse gezinsbezoek is een invaller gevonden.

De vrijwilligers hebben zich niet in een bovenpositie willen opstellen (als iemand die het beter weet), maar veeleer als vriend(in) van de ouders en oom/tante van de kinderen. Een gelijkwaardige opstelling naar de ouders toe was hierbij essentieel.

De maatjes hebben zich beziggehouden met de communicatie tussen school en ouders en hebben de ouders gesteund in hun rol om de kinderen te stimuleren in hun (school)ontwikkeling.

Concrete taken hierbij waren:

- Met ouders en kinderen praten over school;
- Kind(eren) helpen met huiswerk/ oefenen met leerstof en ouders daarbij betrekken;
- Schriftelijke informatie van school met het gezin lezen en actie ondernemen indien nodig;
- Contact met school opnemen (in het bijzijn van de ouders) als er iets speelt;
- Meegaan naar gesprekken en bijeenkomsten op school;
- Gesprek met de leerkracht thuis met de ouders voorbereiden en signalen uit het gesprek na afloop thuis nog eens duidelijk maken en er concreet mee aan de gang gaan;
- Proberen om een lijn te trekken met school om uitdagingen aan te pakken;
- Het kind voorlezen;
- Praten met de ouders over wat zij vinden van de ontwikkeling van hun kind(eren);
- Hierbij ook aandacht hebben voor sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind/ de kinderen (op tijd aan de bel trekken bij school als er zorgen zijn of het kind lekker in z'n vel zit, met

ouders het gesprek aan gaan over hoe streng ze willen zijn, of hoge verwachtingen behulpzaam zijn of juist niet; zorgen dat het kind erbij hoort en mee kan doen op school).

De ouders hielden zelf de regie. Zij bleven het aanspreekpunt naar school toe. Cultuurverschillen zijn bespreekbaar gemaakt en niet veroordeeld.

In de invulling van hun taken waren de schoolmaatjes heel vrij en er is gekozen voor een ruime opvatting van de taak. Alles wat te maken had met de kinderen, met school en met leren werd aangepakt. Zo hebben ze de kinderen waar mogelijk lid gemaakt van de bibliotheek en hebben ze de gezinnen gestimuleerd om geregeld boeken te lenen en te lezen. Ze zijn met ouders en kinderen naar de kinderboerderij geweest, hebben de kinderen ingeschreven voor buitenschoolse activiteiten, sportles en muziekles. Ze hebben afspraken geregeld op het consultatiebureau en zijn daarheen ook meegegaan. Ze hebben een verzoek dat via de gemeente binnen was gekomen doorgegeven, of de kinderen wilden deelnemen aan een hockeyteam van Cartouche. Stichting Leergeld is door de schoolmaatjes benaderd in verband met diverse vergoedingen (schoolspullenpas, fietsen, zwemles, sportclub etc.). Bij WOeJ zijn gratis sinterklaascadeautjes voor de kinderen aangevraagd. De kinderen zijn waar nodig ingeschreven voor buitenschoolse opvang en de schoolmaatjes hebben er subsidie voor aangevraagd bij de Belastingdienst en de gemeente.

Ook zijn de vrijwilligers regelmatig bij feestelijke gelegenheden uitgenodigd door de gezinnen, en hebben ze op eigen initiatief vaak iets extra's voor de kinderen gedaan, bijvoorbeeld een uitje voor de verjaardag.

Tussentijds hebben de schoolmaatjes ook aan veel zaken gewerkt die duidelijk buiten het programma vielen. Ze hebben de gezinnen geholpen met zaken als het verkrijgen van huisraad, het vinden van een oplossing bij uitkeringsproblemen, het leggen van contacten met diverse instanties (zoals de gemeente bij uitkeringsproblemen, de woningbouwvereniging bij een falende verwarming). Ze hebben de ouders naar afspraken in het ziekenhuis gebracht. En ze hebben de gezinnen uitgenodigd voor gratis deelname aan een theateravond over het thema 'Vluchteling' (georganiseerd door Ouderbetrokkenheid-PLUS).

Op 23 juni 2018, aan het einde van het projectjaar, is een groot slotfeest georganiseerd om duidelijk te maken dat het project hiermee officieel werd beëindigd. Voor dit feest hebben we gratis gebruik kunnen maken van een ruimte in de Groene Loper van WOeJ. De schoolmaatjes en gezinnen hebben gezorgd voor eten, drinken, versiering, een kinderprogramma, een spelletjescircuit met prijsjes en muziek uit diverse culturen.

Hoewel de maatjes hierna gewoon als vriend(in) bij het gezin betrokken zullen blijven en hen waar nodig kunnen blijven helpen in de samenwerking met school, zal Ouderbetrokkenheid-PLUS nu geen coördinatietaak meer vervullen.

Uitdagingen

Uitdagingen zijn er volop geweest. Deze hadden o.a. te maken met:

- Moeizame communicatie:

Door de taalbarrière moest soms met handen en voeten worden gecommuniceerd. De smartphone werd erbij gehaald om plaatjes te zoeken, of zinnen te vertalen. Soms hielpen kinderen, familieleden of vrijwillige tolken om e.e.a. duidelijk te maken, maar vaak moesten we het doen met het slechts gedeeltelijk begrijpen van elkaar. Door de tijd voor het gezin te nemen en ook de non verbale communicatie tussen ouders en kinderen mee te maken, werd in de loop van de tijd echter steeds meer duidelijk;

- De onbekendheid bij statushouders van het begrip ouderbetrokkenheid en het in de meeste gevallen niet gewend zijn gelijkwaardig met school samen te werken:

De rol van de schoolmaatjes was hierdoor niet altijd duidelijk. Soms werden de vrijwilligers meer beschouwd als huiswerkmaatje van de kinderen dan als maatje ouderbetrokkenheid van de ouders. Het kwam regelmatig voor dat de ouders eigen dingen gingen doen, als het schoolmaatje naar het huiswerk van de kinderen vroeg en daarbij wilde ondersteunen. Dat het juist de bedoeling was dat ouders daarbij zouden zijn, werd in sommige gevallen pas later duidelijk;

- Grote gezinnen:

Als er veel kinderen in een gezin op de basisschool zaten, was het haast niet te doen om in 1 middag per week aan alle post van school toe te komen en de ouders en alle kinderen ook nog aandacht te geven.

- Analfabetisme:

Vooral wanneer de ouders zelf geen of weinig schoolervaring hadden, was het lastig om als maatje gelijkwaardig met hen samen te werken. Ze zagen de maatjes dan eerder als een soort leerkracht die het allemaal beter wist dan zij. Ook was het dan lastig om de ouders te stimuleren een gelijkwaardige rol naar school toe aan te nemen. Toch bleken ook de analfabete ouders wel in staat hun kinderen te steunen in hun schoolontwikkeling. Ze konden hun kinderen niet helpen met huiswerk, maar door steeds vaker naar het schoolwerk te informeren hebben ze hun kinderen wel gestimuleerd;

- Cultuurverschillen:

Uiteraard kwamen we allerlei verschillen tegen ten opzichte van onze eigen gewoontes. Soms was dat leuk en verrassend (met name de enorme hartelijkheid en gastvrijheid raakte de vrijwilligers in het hart), maar soms ook lastig. Zo waren gezinnen niet altijd gewend om op afspraak te werken of hadden ze daar een wat ruimere opvatting over dan wij gewend zijn. Of ze waren niet gewend om dat wat geleend was ook weer in goede staat terug te geven (wat ook het lenen van boeken in de bibliotheek tot een uitdaging maakte). Ook was niet altijd duidelijk wat een ja en wat een nee betekende. De schoolmaatjes hebben elkaar gesteund in het ontwikkelen van geduld en vertrouwen.

Misschien wel juist dankzij deze uitdagingen was het project zo leuk en leerzaam. De maatjes hebben met veel plezier, geduld en toewijding met de gezinnen samengewerkt en er zijn vriendschappen uit ontstaan.

Resultaten

De pilot is geëvalueerd d.m.v. gesprekken met een contactpersoon op iedere school en met alle koppels van maatje met ouders. Hiertoe zijn onderstaande vragen gebruikt, die ook in simpele bewoordingen zijn weergegeven, waarbij een globale score op een schaal van 0 tot 100% kon worden gegeven. De percentages die hieronder zijn aangegeven zijn allemaal schattingen. Scholen en ouders hebben op een lijn van 0 tot 100 een streepje gezet voor de geschatte startsituatie en de situatie na afloop van het projectjaar. Aan de hieronder vermelde scores moet dus geen absolute waarde worden toegekend.

De vrijwilligers hebben geholpen in het verduidelijken van de vragen naar de ouders toe en hoewel de ouders de scores bepaalden, hebben de vrijwilligers wel kunnen aangeven of ze het beeld al dan niet herkenden. Soms hebben de ouders op basis daarvan hun score iets aangepast.

1. In hoeverre hebben maatjes kunnen bijdragen aan een betere communicatie tussen ouders en school? Hebben zij het mogelijk gemaakt zonder tussenkomst van een tolk met school te kunnen communiceren?

Voorbeelden: wat er in het gesprek op school aan de orde is geweest, hebben de ouders begrepen. Wat de ouders willen inbrengen over hun kind is door school begrepen. De ouders begrijpen de informatie uit e-mails, nieuwsbrieven en het digitale communicatiesysteem 'Digiduif'.

Vereenvoudiging/score:

School en ouders kunnen elkaar begrijpen (0-100%)

Resultaat:

De scholen zien hier een verschuiving van gemiddeld 20% naar 70%. Er is beduidend meer contact geweest tussen nieuwkomers en school, en de vraag van thuis is de leerkrachten nu veel duidelijker geworden. De gesprekken met het schoolmaatje erbij verliepen prettig en in de meeste gevallen was een tolk niet meer nodig, al wordt een tolk nog wel nodig geacht bij de wat moeilijkere gesprekken waar sociaal-emotionele problematiek speelt of waarbij juridische zaken aan de orde zijn.

Het beeld van een sterk verbeterd onderling begrip wordt door de ouders bevestigd. Zij geven een startwaarde aan tussen 0% tot 50% en rapporteren een toename van gemiddeld 45%. Ouders begrijpen de leerkrachten beter (wat de leerkrachten bedoelen en wat de kinderen moeten leren) en het contact is ook prettiger geworden. De schriftelijke informatie (niewsbrieven en info via Digiduif) is door de maatjes in simpele bewoordingen uitgelegd en toegelicht, waardoor de ouders het min of meer konden begrijpen.

Door het samen doornemen van de informatie van school, misten de ouders geen dingen als het inschrijven voor een oudergesprek, bijzondere gelegenheden zoals het in bepaalde kleding naar school moeten komen op een speciale dag, afwijkingen in de standaard tijden van het brengen of halen van de kinderen, het meenemen van spullen als een bloem, een tas of materialen voor een kerststukje.

De maatjes spraken geen van allen de taal van de nieuwkomers. In een enkel geval is sporadisch in een derde taal (Engels; Turks) gecommuniceerd, maar vrijwel altijd verliep de communicatie in het Nederlands. De grootste factor waardoor maatjes en ouders elkaar zijn gaan begrijpen, was de factor tijd. Door de tijd voor elkaar te nemen, zaken voor te doen, plaatjes te zoeken die de begrippen ondersteunden, elkaar te bevragen op culturele verschillen en door te vragen wanneer iets onduidelijk was, is het onderling begrip tussen schoolmaatje en ouders sterk toegenomen. De maatjes vervulden ook een belangrijke rol in het verduidelijken van de communicatie tussen ouders en school. Wellicht heeft dit zelfs een sterkere toename in het onderling begrip opgeleverd dan wanneer een tolk werd ingeschakeld, omdat bij het werken met een tolk soms wat weinig interactie ontstond.

Een deel van het toegenomen begrip is blijvend. Ouders hebben meer zicht gekregen op het onderwijssysteem, de vakken die gegeven worden, de bijzondere activiteiten, oefenstof voor thuis, hoe hun kind ervoor staat en de rol die ze kunnen vervullen in de samenwerking met school. De scholen hebben ook meer zicht gekregen op wie de ouders zijn en wat zij belangrijk vinden. Aan het eind van het schooljaar was een deel van de ouders al beter in staat om zelf de prioriteiten uit de grote hoeveelheid informatie van school te halen, maar het begrijpen van de nieuwsberichten van school blijft in ongeveer twee derde van de gezinnen nog wel afhankelijk van hulp.

Een deel van de verschuiving die gerapporteerd is, heeft te maken met het feit dat de ouders zich ook een jaar lang in Nederland hebben ontwikkeld, maar een groot deel van het toegenomen onderling begrip wordt toegeschreven aan de inzet van de schoolmaatjes.

2. In hoeverre zijn de ouders gegroeid in hun rol als gelijkwaardige partner van school in de schoolontwikkeling van hun kind?

Voorbeelden: Ouders staan open voor informatie en tips vanuit school en nemen zelf ook initiatief naar school toe. Ze helpen school om goed om te gaan met hun kind. Ouders voelen zich capabel en bieden zich zo nu en dan aan als hulpouder bij activiteiten. Ouders stimuleren hun kind(eren) thuis meer rond het leren dan daarvoor. Ouders scheppen thuis een goede omgeving waarin ruimte is voor leren. Ouders nemen het kind mee naar de bieb, en stellen het kind vragen rond wat er op school speelt.

Vereenvoudiging/score:

Ouders zijn even belangrijk als school voor ontwikkeling kind (0-100%)

Resultaat:

De scholen zien hier een verschuiving van 5% naar 60%. Ouders pakken hun rol beter op en gaan meer 'naast' de leerkracht staan in plaats van zich afwachtend en afhankelijk (of in een enkel geval juist dominant) op te stellen. Het toegenomen zelfvertrouwen van ouders is zichtbaar en voelbaar in de school, en dat is voor iedereen erg prettig.

Gemiddeld genomen wordt deze toename door de ouders bevestigd, al vonden zij het erg moeilijk om deze vraag rond gelijkwaardig samenwerken met school te doorgronden.

Twee derde van de ouders schat hun startsituatie van een jaar geleden wat hoger in dan de 5% die de scholen als startwaarde aangeven (die ouders komen gemiddeld uit op 25%). Zij rapporteren een

stijging naar 60%. De andere ouders geven als startsituatie 5% aan, en zij rapporteren een stijging naar 75%.

De ouders hebben zich nog nauwelijks aangemeld als hulpouder bij activiteiten, maar er is al wel een verschuiving in betrokkenheid bij activiteiten op school zichtbaar. Zo komen sommige ouders al wel naar koffieochtenden.

3. Heeft men de perceptie dat de pilot de ontwikkeling van de kinderen ten goede is gekomen?

Voorbeelden: kind komt gemakkelijker mee op school, kind heeft plezier in het leren, plezier op school. Kind wil thuis ook "schoolingen doen" (schrijven, woordjes leren, huiswerk maken etc.). Nu meer dan vorig jaar? En ook: vonden de kinderen het fijn als het schoolmaatje kwam?

Vereenvoudiging/score:

Kinderen kunnen beter leren (dankzij schoolmaatje) (0-100%)

Resultaat:

De scholen zien hier een verschuiving van gemiddeld 30% naar 75%. Er is doelgerichter thuis aan schoolwerk gewerkt, waar voorheen het leren en oefenen in de meeste gevallen alleen op school plaatsvond. Dankzij de schoolmaatjes was er een goede afstemming met school. De maatjes hebben de kinderen ook geholpen met moeilijke opdrachten zoals een powerpointpresentatie of spreekbeurt.

De ouders zien een nog sterker toegenomen schoolontwikkeling van de kinderen, van gemiddeld 25% (variërend van 0% tot 60%) een jaar geleden, naar gemiddeld 80% (variërend van 60% tot 90%) nu. Daar waar de ouders in hun eigen land niet of nauwelijks naar school zijn geweest kan niet verwacht worden dat ze hun kinderen zelf kunnen helpen met schoolwerk. Deze ouders voelen zich hierin tekortschieten. Toch blijkt dat door hun toegenomen aandacht voor het schoolgebeuren, ook hun kinderen meer plezier hebben gekregen in leren en het nu goed doen op school. Zij vinden het namelijk erg stimulerend als hun ouders (en het schoolmaatje!) trots op hen zijn.

Uiteraard is de toegenomen schoolontwikkeling van de kinderen niet alleen te danken aan de inzet van het schoolmaatje en de daardoor toegenomen aandacht van de ouders. Immers, leren en ontwikkelen gebeurt ook zonder deze extra hulp. Toch wordt hierbij door de scholen en de gezinnen een grote rol aan de schoolmaatjes toebedeeld.

4. Heeft men de perceptie dat de pilot de verschillende barrières (taal, cultuur, sociaal) heeft helpen verminderen?

Voorbeelden: kinderen zitten beter in hun vel, kunnen gemakkelijker aansluiting vinden op school en meedoen met wat er op school wordt aangeboden (kerststukje maken, meegaan met schoolreisje, meedoen aan kledingvoorschriften bij bijzondere gelegenheden etc.)

Vereenvoudiging/score:

Kinderen vinden het fijn in Nederland en op school, en ze horen erbij (0-100%)

Resultaat:

De scholen zien hier een verschuiving van gemiddeld 45% naar 80%. De kinderen zaten al best lekker in hun vel op school, maar het is in dit jaar wel gemakkelijker en leuker voor ze geworden.

Twee derde van de ouders bevestigt dit beeld, of geeft aan dat het verschil nog groter is (namelijk een groei 10% naar 90%). Ze zien dat de kinderen vrijer en zelfverzekerder zijn geworden en nu ook meer met vrienden spelen. Een derde van de ouders geeft echter aan dat er nauwelijks toename is omdat de kinderen een jaar geleden ook al erg lekker in hun vel zaten.

Bij het toegenomen welzijn van de kinderen moet worden aangetekend dat dit waarschijnlijk voor een groot deel komt door het verstrijken van de tijd. Ze zijn meer gewend geraakt aan Nederland en aan de gebruiken op school. En een jongste kleuter die oudste kleuter wordt, zal in het algemeen ook zelfverzekerder worden.

De algemene indruk is dat de schoolmaatjes op dit gebied wel een zeker verschil hebben gemaakt, omdat de ouders de informatie van school beter hebben kunnen begrijpen waardoor ze minder zaken hebben gemist en de kinderen beter mee konden doen met speciale activiteiten. Maar de scholen en de ouders schatten in dat dit niet van cruciaal belang is geweest voor het al dan niet lekker in hun vel zitten van de kinderen.

5. Wat is het belangrijkste dat er dankzij het schoolmaatjesproject is veranderd?

Resultaat:

De scholen zijn erg blij met het schoolmaatjesprogramma, vooral omdat ze nu zoveel beter contact hebben gekregen met de ouders en de kinderen nu meer kansen krijgen zich goed te ontwikkelen.

Ook de ouders zijn over het algemeen enorm dankbaar dat ze een jaar lang hulp hebben gekregen van een schoolmaatje. Als belangrijkste effect werd genoemd:

- De kinderen zijn nu met meer plezier voor school bezig en zijn meer leergierig geworden;
- De ouders hebben beter contact gekregen met de leerkrachten;
- De ouders hebben meer inzicht gekregen in wat er op school gedaan wordt (welke vakken, welk huiswerk);
- Ze hebben het gevoel er met het schoolmaatje een familielid of een vriend(in) in Nederland bij gekregen te hebben (twee keer werd spontaan geroepen dat de waarde van het schoolmaatje voor het gezin 1000 was, op een schaal van 0 tot 100);
- De ouders hebben veel gehad aan de hulp bij het begrijpen en beantwoorden van brieven, zowel van school als van andere instanties;
- De kinderen voelen zich gesteund door hun ouders en kunnen weer kind zijn in plaats van tolk, nu de ouders beter begrijpen hoe ze met school kunnen samenwerken;
- De ouders hebben meer begrip gekregen van de Nederlandse gewoontes;
- Het schoolmaatje bracht rust en ontspanning in het gezin;
- De leerprestaties van de kinderen zijn vooruit gegaan.

6. Wat had er anders / beter gekund?

Resultaat:

De scholen benoemen de opstartfase die wat vlotter had gekund. Het duurde even voor de contacten tussen leerkrachten en schoolmaatjes waren gelegd. Ook werd genoemd dat de schoolmaatjes soms teveel een eigen e-mailcontact met de leerkracht kregen en de ouders een beetje buiten spel leken te staan. Wellicht namen de vrijwilligers soms iets teveel verantwoordelijkheid van de ouders over.

De ouders waren zeer tevreden over de pilot en de meesten konden geen verbeterpunten bedenken. Wat er wel is genoemd:

- Het had nog wel intensiever gemogen in de grote gezinnen, met meer en intensievere huiswerkbegeleiding (vooral op taalgebied);
- Wellicht hadden er nog meer afspraken met de leerkracht kunnen zijn.
- In plaats van door de weeks na schooltijd had een gezin misschien toch liever afspraken in het weekend gewild, omdat de kinderen na schooltijd erg moe waren.

De overige verbeterpunten (geconstateerd door de schoolmaatjes of door mijzelf als coördinator vanuit Ouderbetrokkenheid-PLUS) staan hieronder vermeld.

Overige verbeterpunten en aanbevelingen

We hopen met deze pilot de basis te hebben gelegd voor het landelijke programma ONS! (Ouders-Nieuwkomers-School) waarin vrijwilligers als bruggenbouwer kunnen functioneren tussen nieuwkomerouders en de school van hun kinderen. We hebben dan ook kritisch gekeken naar wat er eventueel verbeterd kan worden. Naast een aantal praktische tips die de schoolmaatjes hebben doorgegeven (beschikbaar bij Ouderbetrokkenheid-PLUS), zien wij (de schoolmaatjes en ikzelf als coördinator) nog een aantal verbeterpunten en kunnen we de volgende aanbevelingen doen:

1. De communicatie tussen school en vrijwilligers is wat traag op gang gekomen. Het verdient aanbeveling om bij volgende projecten hier tevoren afspraken over te maken en de vrijwilligers per direct per cc. de informatie te laten krijgen die de ouders ook ontvangen.
2. Op een van de scholen zijn de kennismakingsgesprekken/ startgesprekken met de nieuwkomerouders (en schoolmaatjes) pas in november gevoerd. Het was een aantal keer uitgesteld omdat de tolk toch niet beschikbaar bleek te zijn. Andere ouders van de school hadden al in september een kennismakingsgesprek gehad. Het is onwenselijk en ook niet nodig om de nieuwkomergezinnen zo lang te laten wachten. Deze kennismakingsgesprekken kunnen prima zonder tolk worden gevoerd, en het verdient aanbeveling om de gesprekken zo snel mogelijk plaats te laten

vinden, juist omdat het zo belangrijk is dat de leerkrachten en gezinnen/schoolmaatjes elkaar weten te vinden.

3. Soms waren schoolmaatjes wat afwachtend naar school toe. Daar waar het schoolmaatje actief contact zocht met school en samen met het gezin afspraken regelde met de leerkracht, werd dit door alle partijen erg gewaardeerd. In een situatie was afgesproken iedere maand contact te hebben met de leerkracht. Een dergelijke afspraak zou wellicht ook in andere gezinnen goed kunnen werken. Een dergelijke proactieve aanpak zou in de training aan de vrijwilligers al kunnen worden meegegeven.

4. In deze pilot heb ik als coördinator niet uit mezelf contact opgenomen met de gezinnen om te horen hoe het ze beviel met de vrijwilliger. Aangezien de ouders niet snel uit zichzelf zullen doorgeven dat ze een andere verwachting hadden, is het belangrijk om vrij snel na de start van het project bij de gezinnen langs te gaan om te horen of ze tevreden zijn. Dit is in het belang van de vrijwilliger en van het gezin. Wel is het handig om dit tevoren aan alle vrijwilligers te melden, zodat het niet ervaren kan worden als blijk van wantrouwen.

5. Niet alle oorspronkelijk ingezette vrijwilligers bleken voldoende tijd beschikbaar te hebben die nodig was voor dit werk (tenminste anderhalf à twee uur per week, na schooltijd bij de gezinnen komen). Ook kwamen de vrijwilligers niet altijd op de nascholingsbijeenkomsten en intervisie, terwijl dit wel een essentieel onderdeel is van het werk. Door tevoren nog duidelijker te zijn in de verwachtingen en deze op te nemen in een vrijwilligersovereenkomst, kan dit worden voorkomen.

6. Een aantal gezinnen was erg groot (er was een gezin met zes en een gezin met zeven kinderen, beide met vijf kinderen op de basisschool). In deze situaties bleek een tijdsinvestering van anderhalf à twee uur per week lang niet voldoende te zijn om aandacht te kunnen geven aan alles wat er speelde rond school en huiswerk/oefenstof. Alleen al het bijhouden en verwerken van alle informatie uit Digiduif voor deze vijf kinderen kostte misschien al anderhalf uur per week. De maatjes van deze gezinnen hebben veel extra tijd geïnvesteerd en de laatste maanden van het project zijn hier tevens twee huiswerkmaatjes aan het werk gegaan om de jongste en oudste kinderen uit deze twee gezinnen gezamenlijk te helpen met hun huiswerk. Voortaan kan bij grote gezinnen wellicht direct gezocht worden naar een extra maatje.

7. Een valkuil voor de schoolmaatjes kon zijn om net iets teveel verantwoordelijkheid op zich te nemen, waardoor de ouders zich minder verantwoordelijk voelden en minder zelfredzaam werden. Het was echt balanceren op een evenwichtsbalk, want de meeste gezinnen hadden gewoon ook veel hulp nodig. Maar als de ouders hun eigen dingen gingen doen terwijl de vrijwilliger met de kinderen bezig was, of als de vrijwilliger teveel problemen voor het gezin ging oplossen, was de situatie uit balans. De vrijwilligers hebben hiervoor nascholing en training ontvangen, maar het bleef een flinke opgave.

8. Er was geen gedragscode beschikbaar, terwijl dit wel houvast geeft, zeker op het gebied van het omgaan met:

- vermoedens van bedreigende situaties voor de kinderen;
- al dan niet aannemen of geven van cadeaus;
- het al dan niet alleen met de kinderen op stap gaan;

- het omgaan met de privacy van de gezinnen.

Het verdient dan ook aanbeveling voortaan met een gedragscode te werken. Deze staat inmiddels op de website van Ouderbetrokkenheid-PLUS, zie <https://ouderbetrokkenheidplus.nl/nieuwkomers>.

9. Begrenzing van de taken was een punt van aandacht. Aan de ene kant was het belangrijk dat de vrijwilligers niet strak aan de schoolmaatjestaken hielden, maar ook bereid waren mee te kijken naar andere zaken die speelden en waar het gezin hulp bij vroeg. Immers, als de uitkering om onverklaarbare reden niet is overgemaakt en er geen geld is om eten te kopen, staan ouders natuurlijk niet open voor het meedenken rond school. Aan de andere kant kan de hulpvraag erg groot zijn, en moet er nog tijd zijn voor het schoolgebeuren. Ook is het beter om andere instanties hun taak niet te ontnemen. Sommige zaken kunnen beter direct aangepakt worden, maar in andere gevallen is het beter om door te verwijzen naar de aangewezen instanties.

Verder is er door de schoolmaatjes vaak ruim de tijd genomen voor gezellige activiteiten als samen eten, feesten en naar evenementen gaan. Dit heeft de band tussen schoolmaatjes en gezinnen versterkt, maar maakte het ook moeilijk om grenzen aan te geven.

10. Een aandachtspunt naar de scholen toe is de complexiteit van de informatie die aan ouders wordt gestuurd. Er komt erg veel schriftelijke informatie vanuit school naar de gezinnen toe, en zelfs met hulp is dit moeilijk te begrijpen.

11. Doordat er een vrijwilliger uitviel en er niet direct een vervanger beschikbaar was, heb ik als coördinator dit tijdelijk zelf op me genomen. Daarna ben ik als vrijwilliger in dit gezin gebleven, omdat er een vertrouwensband was ontstaan. Het zelf concreet aan de gang gaan als schoolmaatje heeft me veel inzicht gegeven, waardoor ik de groep vrijwilligers beter kon begeleiden. Tegelijkertijd was het soms verwarrend in de dubbelrol. In feite is het zeker aan te bevelen om als coördinator ook ervaring op te doen als schoolmaatje, maar het mooist zou zijn als dit binnen een ander project zou kunnen zijn.

Harriet Marseille

Ouderbetrokkenheid-PLUS

<https://ouderbetrokkenheidplus.nl/nieuwkomers>

29 juni 2018